

KONKURRENSEN MELLAN ENSKILD OCH KOLLEKTIVISTISK FÖRETAGSAMHET

Av direktören, jur. kand. K. E. GILLBERG

Den kollektiviseringsprocess, som pågår inom svenskt näringsliv och som icke visar tecken att avstanna, sker i huvudsak efter tre linjer. För det första medför statens allmänna ekonomiska politik en successiv begränsning av den rörelsefrihet, som är en förutsättning för enskild företagsamhet. Både skattepolitiken och den regleringslusta, som alltjämt utmärka de politiska makthavarna, äro därvidlag bestämmande faktorer. För det andra sker på många områden en successiv utvidgning av det statliga och kommunala företagandet. För det tredje pågår inom näringslivet en målmedveten, ofta framgångsrik uppbyggnad av från staten fristående men av denna många gånger understödda kollektivistiska företag. Det är i huvudsak några med denna uppbyggnad sammanhängande problem, som här skola behandlas. Därutöver är det dock lämpligt att beröra några aktuella förhållanden beträffande de två först nämnda utvecklingslinjerna.

Det har inte tillräckligt uppmärksammats, hurusom den statliga kontrollen av näringslivet den senaste tiden utvidgats i tre hänseenden, som delvis beröra varandra. För det första kommer genom den nya *kartellagstiftningen*, om vars utformning överenskommelse träffats mellan handelsministern och vissa näringsorganisationer, den statliga kontrollapparaten att förstärkas med ett näringsfrihetsråd och — i anknytning till detta — en ombudsman för näringsfrihetsfrågor. Det vore ganska lättsinnigt att vid bedömandet av detta nya tillskott till regleringsväsendet låta förläda sig av de i och för sig välklingande beteckningarna. Efter handelsministerns uttalanden i propositionen finns det heller ingen anledning att övervärdera betydelsen av den »frivillighet», som formellt skall känneteckna förfarandet inför näringsfrihetsrådet. Handelsministern betonar nämligen, att, därest de »frivilliga» förhandlingarna icke leda till avsedda resultat, kommer en tvångs-

lagstiftning att övervägas. »Frivilligheten» blir härigenom ganska illusorisk. I likhet med vad fallet varit vid andra uppgörelser, som på senaste tiden träffats mellan statsmakten och grupper inom näringslivet och som givits formen av frivilliga överenskommelser, synas de, som makten hava, även denna gång ha inspirerats av den gamla parollen:

»Und willst Du nicht mein Bruder sein,
so schlag' ich Deinen Schädel ein.»

Även bortsett från det Damoklessvärd, som på detta sätt upphängts över det svenska näringslivet, är det tydligt, att kartellagen ger staten i väsentliga stycken ökade möjligheter att kontrollera näringslivet och att påverka dess struktur och utveckling. Mest påtagligt är detta ifråga om s. k. monopolister. Till denna kategori av misstänkta utväxter på näringslivet kunna — enligt propositionen — hänföras sådana företag, som ingalunda äro monopolister i detta ords egentliga bemärkelse. Det skall nämligen vara tillräckligt, att ett företag behärskar 40 % av marknaden beträffande en viss vara, för att näringsfrihetsrådet skall kunna träda i funktion. Sådana företag bliva genom den nya kartellagen underkastade en permanentad priskontroll, som väl får betraktas som belöning för att de — i regel tack vare överlägsen konkurrensförmåga — uppnått en stark ställning på marknaden. Företag, som även i fortsättningen vilja bedriva sin verksamhet utan inblandning av näringsfrihetsrådet och/eller priskontrollnämnden, måste därför i tid bromsa upp sin expansion, senast när de nått 39 % av marknaden.

Kartellagen träffar även organiserat samarbete, horisontellt såväl som vertikalt. Härigenom möjliggöres en kontroll av näringslivet, som gör halt endast inför sådana konkurrensbegränsningar, som beröra arbetsmarknaden eller som upprätthållas i statens hägn, vilket torde anses vara fallet beträffande det stora flertalet konkurrensbegränsningar inom jordbruket. —

Sedan näringsfrihetsrådets tillkomst såsom ett nytt statligt kontrollorgan tryggats, borde även mycket övertygade anhängare av statlig prisreglering ha svårt att slå vakt om priskontrollnämnden. Icke desto mindre förutsattes i propositionen om kartellagen, att denna nämnd — åtminstone för den närmast överskådliga tiden — skall fortsätta sin verksamhet, som till följd av de ändrade konjunkturerna blivit alltför överflödig. Otvivelaktigt måste detta utlösa besvikelse både hos de företagarrepresentanter, som träf-

fat överenskommelsen om kartellagen med handelsministern, och hos näringslivets företrädare i de för några månader sedan avslutade förhandlingarna om *nya direktiv för priskontrollen*.

Dessa direktiv äro märkliga såtillvida, att de i ett ekonomiskt läge, som i huvudsak kan karakteriseras såsom »köparens marknad», medföra en faktisk ökning av priskontrollnämndens befogenheter. Denna utveckling, som går stiek i stäv mot inskränkningarna av den statliga prisregleringen i andra västeuropeiska länder, innebär, att priskontrollnämnden nu givits större möjlighet att engagera sig i frågor berörande olika näringsgrenars normala struktur. Bl. a. skall nämnden hädanefter verka för, »att prissättningen så långt möjligt sker på grundval av prestation och kvantitet». I och för sig finns ingen anledning att invända emot att »prestationsprincipen» på lämpligt sätt hävdas. Men det kan onekligen ifrågasättas, om det finns något som helst samband mellan tillämpningen av denna princip och de förutsättningar för priskontrollnämndens verksamhet, som angivas i prisregleringslagen § 1. Det kan icke råda någon tvekan om att den utvidgning av priskontrollnämndens befogenheter, som sålunda skett och som förvisso icke betingas av krig eller krigsfara eller »utomordentliga, av krig föranledda förhållanden», möjliggör för energiska tjänstemän inom nämnden att fortsätta och intensifiera en verksamhet, som vid det här laget borde vara på definitiv avskrivning. —

Kartellagen och de nya direktiven för priskontrollnämnden kompletteras av den nyligen igångsatta statliga *utredningen om varudistributionen*. Det är visserligen ofta svårt att med framgång genomföra en rationalisering på detta alltmer betydelsefulla område av näringslivet, enkannerligen i skarvarna mellan de olika produktions- och distributionsleden. Dock är det icke troligt, att en statlig utredning och av denna eventuellt föranledda statliga ingripanden skall kunna åstadkomma bättre resultat än konkurrensen mellan olika företag och företagsformer. Otvivelaktigt måste emellertid detta statliga initiativ uppfattas såsom en varningssignal för enskilt näringsliv, som bör forcera sina ansträngningar att på ett allt bättre sätt lösa varudistributionens mycket komplicerade problem.

Den sammanställning av kartellag, priskontrolldirektiv och distributionsutredning, som här skett, må icke uppfattas som en möjligen effektiv men eljest lös och onödig konstruktion. Det logiska sambandet mellan de olika åtgärderna är omisskännligt och kan

utan svårighet ytterligare verifieras. I sitt första maj-tal betonade handelsministern det likartade syftet med de här berörda utrednings- och kontrollorganen, som tillsammans kunna utöva ett tryck på näringslivet ifrån statens sida, vars effekt icke bör underskattas. —

Den andra utvecklingstendensen tager sig uttryck i tillkomsten av *statliga och kommunala företag* med en verksamhet, som går vida utöver de public utilities, vilka lämpligen tillhandahållas av företag, som drivas av det allmänna. Särskilt stark är denna tendens ifråga om bostadsbyggandet.

Det skulle föra för långt att gå in på en detaljbedömning av det statliga och kommunala företagandet, vilken skulle förutsätta en specifikation och analys av de särskilda företagen. I princip må emellertid betonas, att dessa företag rimligen icke böra särskilt gynnas. Deras verksamhet måste äga rum under samma betingelser, som gälla för deras konkurrenter inom enskild företagsamhet. Trosvissa socialdemokrater borde icke ha något att invända emot en sådan likställighet. Det bör kunna förutsättas, att de ha en så stark tillit till den statliga och kommunala företagsformens överlägsenhet, att konkurrerande enskilda företag icke skola behöva bli diskriminerade för att i kraft av järnhårda marxistiska lagar bli utslagna.

Och dock brister det ofta i fråga om likställigheten mellan allmän och enskild näringsverksamhet. Den nyss omnämnda utvecklingen beträffande bostadsbyggandet är sålunda i väsentlig utsträckning en produkt av olika diskrimineringsåtgärder. Vidare må påpekas, att en av kartellagstiftningens konsekvenser blir, att konkurrensbegränsningar av typen bruttoprissättning och nyetableringskontroll, som förbjudits eller ansetts samhällsskadliga, när de utövas av enskilda företagare, tillåtas inom den statliga företagssektorn. —

Såväl den allmänna ekonomiska politiken som utbyggnaden av det statliga och kommunala företagandet bestämmas i huvudsak av den politiska utvecklingen. Det enskilda näringslivets möjligheter och förmåga att direkt påverka denna och därmed sammanhängande aspekter av kollektiviseringsprocessen äro relativt begränsade. Ur företagaresynpunkt är det därför mer givande att uppehålla sig vid den tredje utvecklingslinjen, dvs. förekomsten och utbyggnaden av *andra kollektivistiska företag än statliga och kommunala*.

Den mest uppmärksammade företagsbildningen av detta slag är

konsumentkooperationen. Omsättningen i den konsumentkooperativa detaljhandeln uppgick 1952 till 2 239 miljoner kronor. Kooperativa Förbundet, det kooperativa partihandelsföretaget, och de kooperativa industrierna hade samma år en sammanlagd omsättning på 1 336 miljoner kronor. Dessa siffror äro för svenska förhållanden mycket höga. Inom industri och grosshandel är dock den konsumentkooperativa andelen av den totala omsättningen icke särskilt betydande. Av detaljhandeln har konsumentkooperationen däremot en avsevärd del, som brukar beräknas till c:a 15 %. Störst är den inom livsmedelsbranschen, där procentsiffran torde ligga mellan 20 och 25 %.

Även om konkurrensen mellan enskild och konsumentkooperativ företagsamhet hårdnat, synes den konsumentkooperativa expansionen icke ha avstannat. De senaste åren ha många konsumtionsföreningar gjort en uppmärksam insats vid övergången till det från USA hämtade självbetjäningssystemet, vilket är på frammarsch inom livsmedelshandeln i dess helhet. Som exempel kan nämnas, att Stockholm-Konsums omsättning i föreningens självbetjäningssaffärer under 1952 nära nog fördubblades, från 28 miljoner kronor till 57 miljoner kronor, vilken sistnämnda siffra motsvarar 20 % av Stockholms-Konsums totala livsmedelsförsäljning.

I anslutning till uppbyggandet av handels- och industriföretag har konsumentkooperationen gripit in även på andra näringsgrenar såsom försäkringsrörelsen, bensin- och oljebranschen och restaurangnäringen. Inom försäkringsrörelsen har den av Folket-Samarbete bedrivna verksamheten nått en betydande omfattning. Inom bensin- och oljebranschen representera Oljekonsumenternas Riksförbund OK och Bilägarnas Inköpscentral IC betydelsefulla grenar av den kooperativa rörelsen. Otvivelaktigt har IC:s expansion underlättats av den välvilja, som kommunala myndigheter på många håll visat IC vid fördelningen av tillgängligt utrymme för bensinstationer. Inom restaurangnäringen förekomma dels företag, som bedrivs såsom dotterföretag till lokala konsumtionsföreningar, dels Reso-företagen, som icke sakna varje likhet med den på sin tid bekanta Kraft durch Freude-rörelsen.

Även om uppräknningen av de företag, som ingå i den kollektivistiska företagsbilden icke kan bli fullständig, är det nödvändigt att också fästa uppmärksamheten på förhållandena inom byggnadsbranschen, där HSB och av fackföreningarna organiserade produktionsföretag intaga en alltmer framskjuten plats.

På grund härav men också i viss utsträckning till följd av det tidigare berörda kommunala bostadsbyggandet har — för att anföra ett exempel — i Stockholm den enskilda företagsamheten trängts undan till 1/3 av bostadsproduktionen. — Det har mer än rent kuriositetsintresse att i detta sammanhang påpeka, att de kollektivistiska byggnadsföretagen på ett ganska förrädiskt sätt benämnas »allmännyttiga» — för att därmed markera skillnaden gentemot enskild företagsamhet. Denna borde dock kunna tillskrivas den »allmännyttiga» insatsen att på praktiskt taget alla avsnitt av folkförsörjningen ha möjliggjort den väldiga höjning av levnadsstandarden, som skett under det senaste halvseket. —

Det är icke lätt att ur allmänna samhällssynpunkter bedöma den pågående kollektiviseringen av stora delar av svenskt näringsliv. Syftet med densamma är icke alltid klart angivet och konsekvenserna framträda endast successivt. Även hos många enskilda företagare finnes en påtaglig benägenhet att underskatta den fara för enskild företagsamhet, som består däri, att denna varje år naggas i kanterna. Dock måste detta faktum beaktas även inom de branscher, i vilka de kollektivistiska företagen ännu icke uppträtt.

Utan att gå alltför långt tillbaka till källorna må erinras om, hurasom Rickard Sandler i sin på 1930-talet företagna utredning om socialiseringsproblemet klart uttalade, att konsumentkooperationen är att betrakta såsom »en typ av socialisering». Av färskare datum är Albin Johanssons förklaring vid konsumentkooperationens 100-årsjubileum, att denna är »en socialisering nedifrån» — i motsats till den statliga socialiseringen, som kommer »uppifrån». Uppenbarligen är dock rörelseriktningen — uppåt eller nedåt! — icke avgörande för den slutliga effekten. Denna bör rimligtvis bli, att de båda socialiseringsaktionerna mötas på halva vägen. Behöver det — med dessa ord i minnet — sägas, att den av åtskilliga enskilda företagare omhuldade föreställningen, att konsumentkooperationen skall vara en pålitlig bundsförvant gentemot socialismen är en näringspolitisk illusion av — tyvärr — mycket kort varaktighet? —

Vilka äro då *orsakerna* till att den kollektivistiska företagsformen, som enligt den mest tillförlitliga expertis leder till socialisering, vunnit icke betydelselösa framgångar?

Det må då först framhållas, att i de kollektivistiska företagen framstående individuella insatser varit en av de viktigaste orsakerna till dessa företags framgångar och även till den respekt,

Konkurrensen mellan enskild och kollektivistisk företagsamhet

som dessa företag åtnjuta inom den konkurrerande enskilda företagsamheten. Med en lätt — men icke obefogad — travestering av ett känt talesätt skulle kunna sägas, att »det personliga är det högsta också inom kollektivet». En annan faktor, som gynnat dessa företags utveckling, är den solidaritet, som finnes både *inom* dessa företag var för sig och *mellan* dem.

Tack vare den inbördes solidariteten har kollektiviseringsprocessens fortskridande till nya avsnitt av näringslivet underlättats. De konsumentkooperativa industrierna ha en tryggad »hemmamarknad» icke endast inom den egna butikshandeln utan även hos Reso-ägda hotell och HSB-kontrollerade byggnadsföretag. Omvänt kunna konsumtionsföreningarna räkna med företrädesrätt till butikslokaler i HSB-husen inom tätorternas nybyggnadsområden. Med tjänster och gentjänster varar vänskapen mellan de kollektivistiska företagsbildningarna mycket länge.

En annan — minst lika viktig — orsak till de kollektivistiska företagens frammarsch utgöra emellertid försummelser och misstag från det enskilda näringslivets sida. I detta sammanhang må särskilt påtalas den kortsynthet, som många enskilda företagare visat genom att bevilja de kollektivistiska företagen förmåner, som *icke* lämnas de med dessa företag konkurrerande enskilda näringsidkarna. Ett sådant beteende kan väl förefalla egendomligt, för utomstående helt otroligt. Icke desto mindre är det ett för enskild företagsamhet högst komprometterande faktum, att exempelvis konsumentkooperationen och de kollektivistiska företagen på byggnadsmarknaden kunna konsolidera sin ekonomiska ställning tack vare extrarabatter och andra favörer, som lämnats av leverantörer, tillhörande det enskilda näringslivet. I extrema fall kunna dessa »subventioner» fonderas för att i tidens fullbordan användas för att inköpa eller uppföra anläggningar för konkurrens med de välvilliga men vid den tidpunkten tämligen ångerköpta »bidragsgivarna». —

Vad som ur den enskilda företagsamhetens synpunkt måste vara mest angeläget i den situation, som föreligger, är att söka bedöma och om möjligt förstärka förutsättningarna för denna företagsamhets fortbestånd och expansion. Redan bedömandet av dessa förutsättningar är svårt. Fortbeståndet av enskild företagsamhet beror nämligen icke endast av dagens och morgondagens ekonomiska prestationer. Politiska konstellationer och maktfaktorer både inom och utom landet komma att spela en betydande roll. Då så många felaktiga eller förhastade prognoser — det moderna uttrycket för

forna dagars spådomar — presterats ifråga om utvecklingen på något längre sikt, finns heller icke någon anledning att öka antalet gissningar om en dunkel och svårtydd framtid. För principiella anhängare av enskild företagsamhet återstår endast att — obekymrade av samhällsekonomiska och näringspolitiska järtecken — med målmedveten kraft göra sin insats, dvs. hävda och effektivisera sin verksamhet så, att den på ett allt bättre sätt motsvarar de berättigade krav, som kunna uppställas av konsumenter och samhälle. Vad som därvid bör ske i förhållande till kollektivistiska företagsbildningarna må sammanfattas under tre punkter.

För det första kräves, att de enskilda företagen inom alla näringsgrenar, sålunda även inom dem, som ännu icke direkt beröras av kollektivistisk konkurrens, bringas till insikt om *differenserna mellan enskild och kollektivistisk företagsamhet*. Även om gränsen på åtskilliga avsnitt är flytande och även om det icke är eftersträvansvärt att i onödan accentuera dessa differenser, är det meningslöst att fortsätta den strutsolitik, som dessvärre ofta bedrives. Denna leder endast till att kollektiviseringsprocessen döjes och på så sätt underlättas.

I detta sammanhang må uppmärksamheten fästas på den tillfredsställelse, som kommer till uttryck inom enskilt näringsliv, när helst en kooperativ företagsledare eller organisation framför synpunkter, som överensstämmer med det enskilda näringslivets. Ofta är det väl förhoppningen om att framdeles få liknande medhåll, som föranleder många enskilda företagare att undvika för konsumentkooperationen stötande uttalanden och åtgärder. Dock förefaller det föga sannolikt, att en sakligt motiverad överensstämmelse mellan enskild och kooperativ industri i — exempelvis — en skattefråga, skulle äventyras av ett klart hävdande av enskild företagsamhets intressen i konkurrensfrågor. I varje fall har konsumentkooperationen aldrig låtit samarbetet med enskilda företagare på ett område utgöra hinder för att på ett annat område tillvarataga sina välförstådda intressen. Ett färskt exempel härpå utgör den situation, som i början av maj uppkom genom arbetskonflikten inom livsmedelsindustrin.

Endast efter ett konkret klarläggande av den enskilda företagsamhetens särmerken i jämförelse med kollektivism i olika former blir det möjligt att ådagalägga de fördelar, som ett på enskild företagsamhet baserat ekonomiskt system erbjuder. Även om ett dylikt »ideologiskt» klarläggande icke är allena saliggörande, sy-

nes det dock vara ett ofrånkomligt led i den upplysning, som behövs för att skingra det dunkel, i vilket alla kattor äro grå — även de röda. —

För det andra måste det bli självklart, att varje *obehörigt gynnande av kollektivistiska företag* från det enskilda näringslivets sida måste bringas att upphöra. Ett sådant önskemål — eller krav — är icke att uppfatta som en bojkottparoll eller uppmaning att bryta affärsförbindelser, som — till även samhällets båtnad — existera mellan kollektivistiska och enskilda företag. Men det måste vara riktigt, att leverantörer inom enskild företagsamhet behandla kunder inom denna efter »mest-gynnad-nations-principen». Detta innebär, att dessa leverantörer skola vara beredda att gentemot sina övriga kunder tillämpa de pris-, rabatt- och andra försäljningsvillkor, som de stora kollektivistiska företagen ofta lyckats tilltvinga sig.

Förslaget till kartellag innehåller bestämmelser, som i här nämnt hänseende kunna bli av betydelse. Det blir nämligen möjligt att till förhandling inför näringsfrihetsrådet upptaga frågor berörande missgynnande, exempelvis prisdiskrimination, som ensamföretagare eller karteller göra sig skyldiga till. Otvivelaktigt kunna dessa bestämmelser få en hälsosam effekt. Redan risken för att en kanske sedan många år tillbaka tillämpad prisdiskrimination blir granskad av näringsfrihetsrådet, bör i åtskilliga fall medföra en relativt snabb ändring.

I övrigt må understyrkas, att det måste ligga i det enskilda näringslivets eget intresse att upprätthålla den i och för sig ganska självklara likställigheten mellan avnämarna inom olika företagsformer. I den offentliga debatten riktas från företagarkåll befogad kritik mot statliga anordningar, som hämma enskild företagsamhet. På grund av den politiska maktgrupperingen uteblir dock alltför ofta den åsyftade effekten. På det område, som här senast berörts, finnas dessbättre inga politiska hinder för att hävda enskild företagsamhets intressen. Och — *charity begins at home*.

I den mån som därutöver den allmänna solidariteten mellan olika grenar av enskilt näringsliv kan befästas, vore mycket vunnet. Tidigare har erinrats om att de kollektivistiska företagen inom olika branscher gärna gynna varandra. Ett motsvarande tillvägagångssätt borde kunna tillämpas inom enskilt näringsliv. Detta synes vara desto mer angeläget, eftersom en förutsättning för många kollektivistiska företags expansion otvivelaktigt är, att en icke obetydlig avsättning av deras produkter kan ske till

enskilda företagare. I den mån som detta lyckas, underlättas näringslivets kollektivisering. —

Emellertid — upplysning och likställighet äro förvisso icke tillräckliga. För det tredje fordras — vilket i och för sig är självklart — att *effektiviseringen* av det enskilda näringslivet fullföljes. De därvid uppnådda resultaten komma — med allt beaktande av andra faktorerers inverkan på näringslivets framtida struktur — att spela en avgörande roll för den inbördes avvägningen mellan olika företagsformer.

Det interna rationaliseringsarbetet inom varje företagsenhet behöver icke vålla större bekymmer. Vad enskilda företagare i det hänseendet prestera, mäter sig väl med, ja överträffar ofta vad deras konkurrenter åstadkomma. Större svårigheter äro förenade med strukturrationaliseringen, dvs. de problem, som sammanhånga med förhållandet *mellan* de olika företagsenheterna inom en näringsgren. Här kan det vara lättare för de kollektivistiska företagsbildningarna, som i regel äro starkt integrerade, att uppnå tillfredsställande resultat. Icke minst gäller detta varudistributionen. För de enskilda, inbördes självständiga företagarna är det nödvändigt att i stället för en långtgående integration, etablera ett samarbete, som är ägnat att främja strukturrationaliseringen.

I och med den nya kartellagsstiftningen minskas de enskilda företagarnas möjligheter till sådana rationaliseringsåtgärder, som förutsätta ett visst mått av samverkan. Denna kan nämligen komma att behandlas såsom konkurrensbegränsning — i motsats till vad fallet torde bli i fråga om liknande åtgärder inom en stor kollektivistisk företagsbildning. Det må därför betonas, att vid bedömandet av konkurrensbegränsningar, som följa av organiserat samarbete, hänsyn rimligtvis bör tagas till förekomsten av konkurrens mellan olika företagsformer. I sådana fall, då priser liksom andra försäljningsvillkor i väsentlig utsträckning bestämmas av konkurrensen mellan exempelvis enskilda och konsumentkooperativa företag, kan organiserat samarbete mellan de förstnämnda i syfte att stärka konkurrensförmågan gentemot den kooperativa företagsbildningen knappast anses vara i princip samhällsskadligt. —

Av alla tecken att döma komma de ekonomiska betingelserna för enskilt näringsliv att bli hårdare. På grund härav och med hänsyn till de långt ifrån gynnsamma allmänpolitiska förhållandena, kan det vara förstäeligt, om på många håll en viss pessimism gör sig gällande. Det är då angeläget, att denna pessimism icke slår över

Konkurrensen mellan enskild och kollektivistisk företagsamhet

i defaitism. Alltjämt har den enskilda företagsamheten i vårt land en dominerande ställning. Detsamma är fallet i andra västeuropeiska länder och i USA. Hos enskilda företagare utomlands finns ofta en större optimism och en mer utpräglad känsla för den enskilda företagsamhetens inneboende styrka. Det skulle icke skada, om även inom svenskt näringsliv en sådan inställning bleve allmän. Därigenom skulle den enskilda företagsamhetens utsikter att i fri och för samhället gagnelig konkurrens med andra företagsformer hävda och utbygga sina positioner ökas.